

7. Leaflet Ukraine: Вся інформація про основні банківські послуги: що це означає для Вас? URL:[https://info-ukraine.be/sites/default/files/documents/files/Leaflet\\_Ukraine\\_UA.pdf](https://info-ukraine.be/sites/default/files/documents/files/Leaflet_Ukraine_UA.pdf)

8. Osservatorio nazionale Sull'inclusione finanziaria dei migrant URL: <http://www.migrantiefinanza.it/#intro>

9. Supporting financial inclusion of migrants: Actors, approaches and avenues to overcome challenges Technical Report. March 2022. DOI: 10.13140/RG.2.2.26477.87528

**Кубрак Олег Вікторович**

*старший викладач кафедри правосуддя та філософії*

*Сумського національного аграрного університету*

## **ДЕЯКІ АСПЕКТИ СВІТОВОГО ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ІНВАЛІДІВ.**

У кожній країні є своя історія соціальної реабілітації інвалідів. Законодавство більшості країн варіює залежно від різниці у рівні їхнього промислового розвитку, соціально-економічної ситуації тощо.

У деяких європейських країнах ще до Другої світової війни існувало законодавство щодо інвалідів, в основі якого лежали заходи щодо інвалідів-ветеранів або незаможних громадян на момент початку XX століття. Деякі країни приступили до здійснення конкретних заходів для підтримки інвалідів після Другої світової війни, а також ухвалили закони щодо їх реабілітації. До кінця 70-х років. XX ст. домінувала концепція визнання інвалідами всіх основних прав без спеціальних заходів захисту.

Першим документом, який змінив підхід до вирішення проблем інвалідів, стала Всесвітня програма дій щодо інвалідів. До її прийняття соціальна політика щодо інвалідів включала лише заходи медичного характеру, реабілітацію та профілактику щодо попередження окремих причин інвалідності. Проголошені Програмою цілі забезпечення рівності та повної

участі інвалідів у суспільному житті та розвитку свідчили про зміну розуміння стану інвалідності міжнародною спільнотою, яка визнала необхідність застосування цілісного підходу до вирішення проблем інвалідності.

Істотно змінилося і саме розуміння «інвалідності»: інвалідів перестали відносити до вразливих груп населення, так як інвалідом з тієї чи іншої причини може стати будь-яка людина на будь-якому етапі її нормального життєвого циклу. Підхід, заснований на принципі уразливості» » інвалідів, поступився місцем концепції розвитку соціальної самодостатності інвалідів, що включає заходи щодо створення умов адаптації інвалідів у «звичайних» соціальних та економічних структурах. Створення рівних можливостей для інвалідів сприймається як процес забезпечення доступності всіх сфер життя. Основним компонентом забезпечення доступності є заходи сприяння повноцінній та ефективній участі інвалідів у процесі прийняття рішень.

У рамках розвитку ідей Світової програми було прийнято Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів. Правовим і моральним підґрунтям Стандартних правил стали Міжнародний білль про права людини, Конвенція про права дитини, Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, а також Всесвітня програма дій щодо інвалідів.

З травня 2008 року було затверджено та прийнято Конвенції про права інвалідів. Метою Конвенції, як зазначено у статті 1, є реалізація, захист та забезпечення для інвалідів рівного користування всіма основними правами та свободами людини, а також заклик до поваги до їх вроджених переваг. Конвенція наголошує на значному зрушенні у сприйнятті суспільством інвалідів, оскільки кожна людина стає єдиною відповідальною за прийняття рішень щодо свого життя. Завдяки цьому інваліди стають «носіями прав» та «суб'єктами закону», отримуючи повне право на складання та втілення в життя планів чи політик, які мають до них відношення. Конвенція наголошує на доступності матеріальних благ, на більш широку проблему рівності та визначення соціальних бар'єрів, що перешкоджають участі інвалідів у

суспільному житті, користуванні ресурсами охорони здоров'я, освіти, працевлаштування та розвитку як особистості.

Мета цієї конвенції полягає у заохоченні, захисті та забезпеченні повного здійснення інвалідами всіх прав людини на рівній основі. Вона охоплює низку таких ключових питань, як доступність, індивідуальна мобільність, здоров'я, освіта, зайнятість, реабілітація, участь у політичному житті, а також рівність та недискримінація. Ця конвенція змінює уявлення про інвалідність як проблему соціального допомоги і зосереджується на питаннях дотримання прав людини і визнання того, що бар'єри та забобони, що існують у суспільстві, самі по собі є неповноцінними.

Країни, які ратифікували Конвенцію, юридично зобов'язані ставитися до інвалідів не лише як до потерпілих або громадської меншини, а і як до суб'єктів закону із чітко сформульованими правами. Ці держави також зобов'язані адаптувати національне законодавство згідно з міжнародними стандартами, встановленими в угоді.

Виходячи з пріоритетів соціальної політики у всьому світі, соціальна реабілітація здійснюється за декількома напрямками. В даний час у світі реалізуються три основні моделі: ліберальна (англосаксонська) модель, соціал-демократична (скандинавська) модель, корпоративна (континентальна) модель. Кожна країна з урахуванням специфіки формує власну модель соціальної реабілітації. Вперше в історії для інвалідів, які розглядаються як рівноправні члени суспільства та його активні учасники, створюються передумови для їх повернення у звичайне середовище шляхом деізоляції.

Соціальна реабілітація в даний час включає кілька аспектів: соціально-середовищну орієнтацію і соціально-побутову адаптацію. За даними ООН, щороку кількість інвалідів поповнює понад 8 мільйонів осіб, щодня у світі з'являється 23 тис. інвалідів.

На рівні окремих країн найбільш гарантованим інструментом захисту прав інвалідів є їхні конституції. У ряді держав, які по праву називають себе соціальними, питання захисту прав інвалідів є пріоритетними. У цих країнах

проблеми інвалідів вперше актуалізували глави держав, які зазвичай зробили великий внесок у сферу соціальної турботи про своїх громадян. Найбільш виразно та ефективно це виявилось в США.

У 1973 році було прийнято Закон «Про реабілітацію», який передбачав недопущення дискримінації в державних програмах США під час укладання контрактів із федеральним урядом.

У 1976 році Конгресом США було прийнято Закон про освіту для всіх дітей-інвалідів. Цей закон відкрив двері шкіл для дітей з інвалідністю і ввів низку захисних заходів, що регулюють спеціальну освіту.

1988 року Конгрес США ухвалив «Закон про допомогу» за допомогою технічних засобів особам з інвалідністю, відомий як «Тек-Акт». Відповідно до цього закону, фізичні обмеження визнавалися природним елементом людського існування, який в жодному разі не применшує права кожного на незалежність, самовизначення, змістовну кар'єру чи повну участь у загальному економічному, політичному, соціальному, культурному та освітньому житті американського суспільства.

Після ухвалення даних нормативно-правових актів почався рух самих інвалідів проти дискримінації. Велику роль у цьому відіграли суди, які брали сторону інвалідів та накладали суворі санкції у разі невиконання норм нових законів. Спеціально створені бригади будівельників-підрядників по всіх штатах Америки почали робити з'їзди та пандуси, покращуючи доступність американських міст для інвалідів. Пізніше були прийняті ще закони, які істотно покращують умови життя інвалідів, надають рівні права та рівні можливості для осіб з будь якою формою інвалідності (наприклад, Закон «Про освіту осіб з відхиленнями у розвитку та здоров'я» 1997 року). 16 грудня 2003 року Конгрес США ухвалив закон, в якому обумовлюється перевага ветеранів та інвалідів збройних сил, а також фірм, де такі працюють, під час укладання трудових контрактів з федеральним урядом.

Після ухвалення в США в 1990 році Закону «Про американців-інвалідів» набула розвитку так звана інноваційна модель соціальної політики, або модель

реалізації цивільних прав - антидискримінаційна концепція соціальної політики, що проводиться по відношенню до інвалідів.

Модель реалізації громадянських прав є інноваційною у тому сенсі, що вперше в історії в ній інваліди розглядаються як рівноправні члени суспільства та його активні учасники, та створюються передумови для їхнього повернення у звичайне середовище шляхом деізоляції.

Розроблена США модель реалізації цивільних прав сприймається як міжнародний зразок соціальної політики. У даній моделі не тільки найбільш повно захищені громадянські права, що сприяють підвищенню соціального статусу та інтеграції інвалідів у суспільство, а й визначено як економічно вигідну для держави практику деінституціоналізації, тобто згортання мережі спеціалізованих інтернатів та установ стаціонарного типу та розвитку обслуговування інвалідів за місцем проживання.

На сьогодні базовим нормативно-правовим актом, який захищає права інвалідів у США, є згаданий Закон «Про американців-інвалідів», який забороняє дискримінацію інвалідів у трудових відносинах, державних органах влади, місцях громадського користування. Закон наказує органам влади всіх рівнів забезпечувати для інвалідів рівний доступ до отримання переваг від різного виду діяльності, програм та послуг. Це включає користування державними системами освіти, охорони здоров'я, соціальних послуг, перебування у судах, на виборчих дільницях та міських зборах. Закон зобов'язує робити розумні зміни політики, практики та процедур для уникнення дискримінації щодо інвалідів. Крім того, відповідні державні служби та будівельні компанії повинні враховувати особливості інвалідів при зведенні нових та реконструкції наявних будівель та будівель, щоб полегшити доступ до них людям, які користуються інвалідними візками. Адміністрація громадського транспорту не повинна допускати дискримінації інвалідів у разі надання своїх послуг. Їй потрібно забезпечувати інвалідам належні зручності при посадці - висадці та проїзді або надавати спеціальні транспортні засоби

тим інвалідам, які не в змозі самостійно користуватися звичайними видами громадського транспорту.

Таким чином, турбота про інтеграцію інвалідів у суспільство, включає не тільки будівництво пандусів і з'їздів, а й цілу низку заходів щодо усунення всіх можливих бар'єрів, а також створення окремих державних інститутів, що координують та контролюють проведення державної політики щодо інвалідів.

Світовим комітетом з інвалідів, Інститутом Франкліна та Елеонори Рузвельт засновано щорічну міжнародну премію за турботу про інвалідів імені Франкліна Делано Рузвельта, яка вручається державі, яка досягла значного прогресу у вирішенні завдання повноцінної участі інвалідів у житті суспільства.

Деякі дослідники вже свідчать про конвергенцію національної політики в галузі інвалідності таких держав, як Велика Британія, Канада, США, Німеччина, Австралія, Японія і є впевненість, що серед цих держав є місце і Україні.

**Костюк Юрій Вікторович**

*аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

*Навчально-наукового інституту права*

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

## **РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ НА РЕАБІЛІТАЦІЮ В УКРАЇНІ**

Основним законодавством України передбачено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України) [1] та права кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49 Закону України «Про охорону здоров'я») [2], передбачає, що кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я, яке гарантує захист прав і свобод громадян, охорона їх здоров'я є пріоритетним напрямом